

MŰVÉSZET

Az orfeumok és cirkuszok jövője

Nincs a tömegszórakoztatásnak olyan területe, melyre a burzsoázia annyira rányomta volna a maga sajátos ügyét, mint az orfeumra s az artista-produkcióra, mely pedig legrégibb eredetében, a koborló görög mimikusok oltárától elszabadult utcai produkcióiban a legigazibb proletártulajdon volt. Az ősi táncosnő, bűvész, akrobata, bohóc máig is megmaradtan háttérbe szorultak s vehetik együtt mindaz ami a teljesítményeikben művészet volt. Ide-stová csak cégerül szolgáltak annak a lupanarnak, amelyet a burzsoázia aranyifjúsága és gyémánttagjai tartottak fenn. Ezen az alapon minősítette a polgári prűderia rossz hírű helynek az orfeumot s tette viszont kétségesse létjogosultságát egy okosan, célszerűen és tisztán berendezkedő társadalom számára.

A proletáruralom a maga hatalmas perspektívájú kulturális céljaival minden „polgári” prűderiától menten is kénytelen fölvetni a kérdést, vajjon itt, ebben az új rendben, ahol csak igazi értékeknek és igazi szépségeknek van helyük, lehet-e és szabad-e ezeket a kiváltképpen burzsoájegyű intézményeket főtartani. Bizonyos azonban, hogy mindazokat a művészeket, melyek a középkor és az újkor elejének legtipikusabb népmulatságát, a tegnapi burzsoá-kéjtanyákká változtatták át, könnyűszerrel, bár erőszakosan le lehet és le kell metélni s e tisztogató munka után megmarad az, ami eszközül megtartható annak a kulturális programnak a keretében, amelyet az új élet maga elé tűz. A testi ügyesség, az emberi fizikum képességeinek a természet törvényeivel játszó fölfokozása mint alapja és lényege minden igazi artistaprodukciónak, az a terület, ahol a jövő ilyenfajta mulatóhelyei szórakoztatással szolgálják ezt a célt, legalább ugyanannyira, mint az aktív testedző mulatók. A táncosnő mozgásgeometriájának szépsége — ha igazi táncosnőről van szó — a zsonglőr kez ügyessége, az akrobata izomjátéka és teljesítőképesége, könnyűsége és gráciája ugyanolyan nevelő hatású lehet az emberi test kulturájában, mint a színház a lelkekében.

Ezzel már meg is határozódott, hogy ennek az orfeumi programnak a látványosság, a cirkusz felé kell eltolódnia, a cirkusz felé, amely mindvégig megmaradt népmulatságnak. Az orfeumi műsorból nemcsak a „mellékesen táncol is” álarististák nőknek kell eltűnniök az igazi táncosok kedvéért, hanem mindannak az olcsó trágárságnak, művészietlen és szemtelen ének- és beszédprodukciónak, amelyek csak a tegnapi orfeumközönség dözsölő kedvének stimulálói voltak. A proletárközönség szereti az orfeumot, tehát lehetőség szerint ki kell elégíteni ezt a hajlandóságát, de egyúttal eszközül kell fölhasználni az igazi művészet és a nevelés szolgálatában. Ha kell a látványossági számokon kívül ének- és beszédprodukció is, úgy az igazi muzsika, igazi trágárság, igazi szellem, igazi élet legyen, melyek e könnyű formában ugyanazt szolgáltatják meg, mint a színházak komolyabban és súlyosabban.

A színházakban természetesen a változást sokkal könnyebben lehet megvalósítani, mint ezen a területen. Ott nagyrészt ugyanazokkal az erővel más műsort kell adni. Itt az új műsorhoz sok tekintetben új erők kellenek, viszont a meglévő szereplők nagy tömegét másfelé kell levezetni. Ez az oka, hogy ezen a területen eddig az új üzemek kommunizálásán kívül alig történhetett lényegesebb dolog. Míg a színházak műsora nagyrészt már az új idők helyegét viseli magán, az orfeumokban legfeljebb a trágárságok egyrészét lehetett megnyírni és kihajítani mindazt, ami a tegnapi „mulatóhelyekre” emlékeztet. A többivel nagyon rövid ideig várni kell. Alig néhány hét múlva bekövetkezik az orfeumok nyári szünete és ezt az időt bőségesen föl lehet használni az új műsor megteremtésére. Azok a kis artistacsoportok, amelyek

pokban, műsorukban és személyzetükben már így válogatódottak össze. Egyébként az új műsor megteremtésének nagy könnyebbősége az igazi artista-produkció internacionális jellege. Ami a műsor összetételét illeti, bizonyos, hogy senki sem gondol arra, hogy a vidámságot és jókedvet irtsa ki belőle. Csakhogy ez a jókedv, a mosoly, amely az emberek arcán fakad, méltó legyen ahhoz az új világhoz, amelyben semmi olyannak nincsen létjoga, ami nem az emberi szellem igazi kívánságait szolgálja. Itt lehet és így lehet esetleg életben tartani az orfeumok egyrészét, hozzá alkalmazva az új szükséglethez és új kívánságokhoz.

Bálint Lajos.